

Abonamentele
se facū la Tipografia
Statului.

ARCHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI.

Esse uă dată pe
septemână cu prefulū
de 1 galbenū pe annt.

SUB AUSPICIELE MINISTERIULUI JUSTIȚIEI, CULTELORŪ ȘI ÎNSUȘIRII PUBLICE.

Annulū I.

Redactor: B. PETRICEICU-HĂJDEA

Annulū I.

ex-professor superior de istoriă și statistică, ex-bibliotecar, ex-membru allū Commissiunii documentali.

Fragmente documentali.

No. 199.

— 1689 —

Francusulū De la Neuville, trimisū cu missiune diplomatică din Polonia la Moscva, relatēză despre aventurile Moldovenulū Nicolaiū Milescu, cunoscutū la Ruși simplu sub numele de Spatarū: allungarea sea din patriă, petrecerea sea in Prussia, protecțiunea ce-I accordă in Russia primū-ministrulū cnēzū Basi-liū Galișin, și in fine modulū in care i se datoresce lul reformarea commerciulū moscovitū cu China; tôte astea pe basea proprielorū povestiri alle lul Milescu, cu care Neuville a petrecutū impreună in totū timpulū șederii sēlle in Moscva.

(Acēstă prețioasă relațiune, care modifică pre-mulțū ceu ce u scrisū despre spatarulū Nicolaiū Milescu cronicarilū nostru *Neculeca, Letop.*, t. 2, p. 209, se aflū in rarissima carte a lui *De la Neuville: Relation curieuse et nouvelle de Moscovie, contenant l'état present de cet empire, les expéditions des Moscovites en Crimée en 1689, les causes des dernières révolutions, leurs moeurs et leur religion, le récit d'un voyage de Spatarus par terre a la Chine; Paris, 1698, in-12.* Mai essistă uă altă edițiune nu mai puțină rară: *A la Haye, 1699, in-12*; uă traducțiune olandesă in duo edițiuni, una din *Tyfel, 1699, in-8*, cea-altă din *Utrecht, 1707, in-8*, sub titlulū: *Reis-Beschryvinge van Polen na Muscovien anno 1689 door de Heer van Nie-stad*; și uă traducțiune englesă, inserată in collecțiunea lul *John Harris: A compleat collection of voyages and travels, London, 1703*, tomulū allū 2-lea, sub titlulū: *Some observations on a journey by land from Muscovy into China, made by Mr. Spatarus.*)

RECUEIL DES CONVERSATIONS DE SPATARUS SUR LE VOYAGE ET COMMERCE DE LA CHINE.

... Ce qu'il a fait (le prince Galichin) pour établir par terre le commerce de la Chine par la Ziberie et Tartarie, mérite une description particulière.

Spatarus, Valaque de nation, avoit été chassé de son pays, après avoir eū le bout du nés coupé, pour avoir découvert au Grand-Seigneur un traité secret que l'Hospodar de Valachie, son parent, avoit fait avec le Roy de Pologne, et qui a été la cause de la déposition de cet Hospodar, qui est présente-

ment à la Cour du Roi de Pologne, réduit à une pension. Il se retira d'abord chez l'Electeur de Brandebourg, qui le reçut parfaitement bien, parce qu'il étoit fort sçavant, et parloit parfaitement Latin, Grec et Italien. Mais le Roi de Pologne ayant donné avis de son infidélité à Monsieur l'Electeur, il fut aussitôt chassé de sa Cour et ne sçachant où aller, passa en Moscovie. Galichin le reçut fort bien, et lui donna de quoi subsister. Quelque temps après, il l'envoia de la part des czars à la Chine, pour découvrir les moyens d'établir par terre le commerce de ce pays-là par la Moscovie. Il fut deux ans dans ce voyage, et eut de grandes difficultés à le faire, mais comme il a beaucoup d'esprit, il remarqua si bien l'état des lieux par où il passa, qu'il fit espérer à son retour à Galischin, que dans un second voyage il mettroit les choses en état de pouvoir aller dans ce pays-là aussi facilement que dans un autre. Galischin commença sur ses assurances à faire chercher un chemin aussi commode que court, pour le transport des marchandises, et après l'avoir trouvé, il songea aux moyens d'y établir des voitures, qui furent de faire bâtir de Moscou à Tabolk, capitale de Ziberie, de 10 lieues en 10 lieues, quelques maisons de bois, d'y mettre des paysans, à qui il abandonna le domaine de plusieurs terres, à condition seulement d'entretenir dans chaque maison trois chevaux qu'il leur fit donner la première fois, avec droit d'exiger de ceux qui vont en Ziberie et en viennent pour leurs propres affaires trois sols par cheval, pour dix werstes de chemin, qui sont deux lieues d'Allemagne. Il avoit aussi sur cette route, comme par toute la Moscovie, fait

planter de pieux pour marquer les werstes et le chemin; et dans les lieux où la neige est si haute que le chemin en est impraticable aux chevaux il avoit établi des habitations, qu'il avoit données à des gens condamnés à l'exil perpétuel, à qui il faisoit fournir de l'argent et des vivres, avec de gros dogues, pour tirer au lieu de chevaux les traisneaux sur la neige; et à Thobolk, ville située sur ce grand fleuve Irsik, que l'on nomme improprement Oby, parce qu'il s'y décharge, il avoit établi de grands magasins, remplis de vivres, et fait bâtir de grosses barques, sur lesquelles la caravane remontoit ce fleuve jusqu'à Kesilbas, lac sci-tué au pied des montagnes Pragog, où il avoit pareillement établi toutes les commodités nécessaires pour continuer ce voyage. Spatarus m'a assuré qu'il n'avoit été que cinq mois en chemin dans son dernier voyage, et qu'il l'avoit fait avec autant de commodité et de facilité que dans notre Europe. J'aurois fort souhaité qu'il m'en eût bien voulu dire toutes les particularités, et m'en faire le détail, et apprendre de lui les noms des rivières, montagnes et pays par où il avoit passé; mais je le trouvai fort circonspect et retenu à toutes les questions que je lui faisois, et compris très-bien, que s'il ne satisfesoit pas ma curiosité, ce n'étoit que la crainte qu'on lui rendit un mauvais office si cela venoit à être scû, en l'accusant de m'avoir découvert une chose laquelle ils veulent être cachée et inconnue à toutes les autres nations, et que la complaisance qu'il pouvoit avoir pour moi, en m'instruisant de tout ce que je lui demandois, ne lui attirât quelque bâtonnade de la part des czars, lesquels, quand il leur plaît, n'exemptent de ce châtimeut personne de quelque qualité et condition qu'elle puisse être, depuis le moindre paysant jusqu'aux boyars. Il étoit, à ce qu'il me fit entendre, de trouver encore un chemin plus court et aisé dans un autre voyage qu'il prétendoit faire

ADUNAREA CONVERSAȚIUNILORŢI SPATARULUI (NICOLAIU MILESCO) DESPRE CALLE-TORIA ŞI COMMERCIULŢI CHINEI.

. . . . Cea ce a făcutŢi **Galişin** pentru a

stabili, pe uscatŢi, commerciulŢi cu **China**, prin **Siberia** şi **Tătaria**, merită uă deosebită descriere:

SpatarulŢi, RomânŢi de origină, a fostŢi pe-depsitŢi cu tăiarea nasului şi allungatŢi din patriă pentru a fi descoperitŢi sultanului unŢi tractatŢi secretŢi prin care ruda sea, domnulŢi Valachiei (ConstantinŢi CantacuzinŢi), se legase c regele Poloniei; care tractatŢi a şi fostŢi cauza destronării Domnului, redusŢi aşi de a trăi din uă pensiune la Curtea polonă. SpatarulŢi de ntăi se retrase la principele-electoriŢi allŢi Brandeburgului, care l-a prămitŢi pră-bine, vedēdu-lŢi omŢi forŢe invecatŢi şi vorbindŢi cu perfecŢiune lăti-nesce, grecesce şi italianesce; deră in-sciunŢându-se apoi dela regele Poloniei despre tră-darea de măi susŢi, l'a gonitŢi dela Curtea sea, şi atunci, ne măi sciēndŢi incotro să apuce, SpatarulŢi trecu in Moscovia Aci Galişin illŢi imbrăţuşă si-i dede mişŢi lŢi de subsistenŢă; eră după unŢi intervallŢi de timpŢi illŢi trimise din partea şarilorŢi lu China, pentru a descoperi modulŢi de a stabili pe uscatŢi commerciulŢi moscovitŢi cu acea ţeră. SpatarulŢi petrecu doi ani in călătŢi, suferi măi multe greutăŢi; deră cu spiritulŢi seŢi cellŢi superiorŢi ellŢi sciŢi a observa aşa de bine starea locurilorŢi, prin cari trecea, incătŢi după întorcere dede luŢi Galişin speranŢa, că intruă a două călătŢi va putē pune acelle regiuni in starea normale a altorŢi ţerre. Basēndu-se pe aceste incredinŢări, Galişin se apucă a căuta uă calle commodă şi scurtă pentru transportulŢi mărfurilorŢi, şi după aceia incepu a se gândi la mişŢi-lŢi de a stabili tră-sure, şi anume a poruncitŢi a se clădi dela Moscva pŢi la Tobolsk, capitala Siberiei, la distanŢă de 10 leghe una de alta, câte uă casă de lemnŢi, in cari a aşedatŢi ţerranŢi, dādu-le pământuri in proprietate, cu aceia ca fie-care din acelle case să aibe câte 3 cai, ba incă pentru prima oră dede cai de la StatŢi, cu dreptulŢi de a cere de la călătŢi, mergēndŢi in Siberia seŢi venindŢi de acollo pentru interese particulare, câte 3 solde de callŢi la 10 verste de drumŢi, adecă 2 milluri nemŢesci. Cu acelaşŢi scopŢi GalişinŢi, in acestă direcŢiune, ca şi in remăşiŢa Moscoviei, plantă stēlpi pentru a cunoşce drumulŢi şi nu-

merulū verstelorū. érá in acelle locuri, unde mulțimea omeților nu permitea de a merge cu cai, ellū stabili locașuri, dându-le ómenilorū osândiți la essiliū perpetuū, pe cari îi approvisionna cu hani, cu hrană, și cu câni de ceī marī, meniți a trage sanicle pe zăpadă in locū de cai; de asemenea in **Tobolsk**, orașulū aședatū pe marele fluvii **Irtișū**, pe care unū illū confundă cu receptacolulū seū fluvialū **Obi**, **Galițin** inființă marī magazie pline de provisiuni, și construi voluminoșe barce, pe cari mărfurile să urce fluvialū pōnē la **Kizilbasū**, laculū întinsū la pōlele munților **Pragog** (?), de unde se incepū alte commodități pentru a putē urma inainte. **Spatarulū** mē incredința, că in *ultima sea călletoriū* ellū n'a petrecutū in drumū mai multū de cincī lune, bucurându-se de tōte indemănările și inlesnirile ca și cândū arū fi călletoritū prin Europa cea civilisată. Eū așū fi doritū pré-mulțū, ca ellū să-mī spună cu amōruntulū tōte particularitățile, enumerându-mī anume apele, munții și regiunile, prin cari trecuse; déră illū vedeamū pré-păzitū și reținutū la tōte întrebările melle, și amū ințellesū că, refusându-se de a-mī satisfice curiositatea, ellū o face de frică ca să nu se affle revelațiunile sēlle și să nu o pătēscă reū pentru a fidesvăllitū lucrurile, pe cari **Moscoviții** voescū a le ținē ascunse și necunoscute tuturorū popórelorū. Amabilitatea, ce o arū fi avutū ellū de a respunde la întrebările melle, i-arū fi pututū attrage uă bastonnadă din partea țarilorū, cari după bunulū lorū gustū nu cruțā de acēstā pedēpsā pe nemine, fiā de ori-ce origină seū demnitate, incepēndū dela cellū mai micū țerranū pōnē la boierii ceī marī. *Spatarulū înī manifesta speranța, că va gāssi uă calle totū incā mai scurtā și mai commodā pentru a merge la China, intr'ua nouā călletoriā ce se pregātesce a face . . .*

Documente inedite române.

No. 200.

Fără locū, 1620, unū 14, hărtiā.

Postelniculū Mușatū *infrățesce* pe Fētū și Négoiā

cu Vasile, făcēndu-le daruri: lui Fētū uă dulamă de grană cu vulpi in prețū de 4300 aspri, lui Négoiā— unū callū murgī cu frēū și cu șea turcescă in prețū de 4500 aspri și uă dulamă cabanița cugulerū de vulpi in prețū de 5800 aspri, éró nevestei lui Fētū 10 coți de tulpanū in prețū de 540 aspri; după care infrățire Fētū și Négoiā dăruescū lui Vasile 2 robi și câte-va bucăți de pământū.

(Archiva Statului).

† Скриш ес ФѢТЪЛ ши НЕГОА КСМ С А С ФРЪЦЪТ КС ВАСИЛЪ ши АМ ДЪРЪИТЪ КС ДНИ РЪМЪНИ ДЕ НЪКШОР АНЪМЕ ЯЛЕЪЛ ши НЕДЪЪ ши W ДЪЛНИЦА БЪНЪ ФЪРЪ ДЕ РЪМЪНЪС ши КЪ ДЪЛНИЦЕЛЕ ЧЕ . . . ши МЪРЪТЪРІА ПОП СТАНЧЪЛ . . . ши СТАН АРМЪШЪС ДЕ НЪНЪРЪТЪНИ. П. П ДЪБРАВЪ ши КЪ . . . ДЕ ДЪМЪНЪЦІА ши ЯЛЕЪЛ ДЕ ГЪНЪЦІИ ши ФРЪЧЪ ДЕ РОСТЪНЪЦІ. ШАМ СКРИС ЕС ФѢТЪЛ КСМ . . . СЪ ФНЕ МЪШНЕ. (cincī peceti).

† ЕС МЪШІАТ ПОСТ АМЪ ДАТЪ ФѢТЪЛЪІ W ДЪЛАМЪХ ДЕ ГРАНА КЪ ВЪЛПИ. МЪР АС НЪГОЪ ФЕЧОРЪА ФѢТЪЛЪІ АМЪ ДАТЪ СЪН КАА МЪРЪС КЪ ША ТЪРЪЧЪСКЪ КЪ ГРАНА ши КЪ ФРЪС. ши W ДЪЛАМЪХ КЪБАНИЦЪ КЪ ГЪЛЕР КЪ ВЪЛПИ ДЕ АТМІШЧЕЛЕ (?) РОШНЪ. ШАМЪ ПЪФРЪЦИТЪ АЧЕ ЦІ КЪКОНН ДЕ БЪНЪ КОМЪ АМЪР. ПЪСЪ ДЪЛАМА ФЪТЪЛЪІ ПРЕЦЪА ЕН. ДЪТ. МЪР ДЪЛАМА АЪ НЪГОЕ ПРЕЦЪА ЕН /ЕW. ши КААЪА ши ШАW. /ДФ. ши АМЪ ДАТЪ ЖЪВЪНЪКЪСЕН ФѢТЪЛЪІ ши А АЪ НЪГОЪ. І. КОЦІ ДЕ ТЪЛАПАН ФМ. ШАМЪ СКРИС ЕС МЪШІАТ ПОСТ НАННЪТЪ АЧЕСТОР КОМЪРІ ЧЕ СЪНТ МАІ СЪС СКРИШІ. ПИС ЮН. ДІ ДНИ. ВЪЛЪТЪ /ЪРКН (Peceti) МЪШІАТ ПОСТ.

No. 201.

Iașū, 1669, decembre, hărtiā.

Chirila, președintele municipalității armenesci din Su. évə, vine de vi'a sea dela Cotnarū monastirii Gol a, in presința mai multorū notabili A: me I.

(Archiva Statului)

ЯДЕКЪ ЕС КИРИЛА ШВАТЪСЪА АРМЕНЕСКЪ ДЕ ТЪРЪС ДЕ СЪЧАВЪ. ши КЪ ФЕЧОРЪА МІЕВ КЪ ДРЪЖИЧ. СКРІЕМ ши МЪРЪТЪРИСИМ КЪ ЧЕСТЪ АДЕВЪРАТ. ЗАПИС АА ИМЪТЪРЪ ДЕ НИМЕ НЕВОЛЦИ НИЧЕ АСЪИРИЦІ ЧЕ ДЕ А ИМЪТЪРЪ БЪНЪ КОЕ АМ ВАНДЪТ А ПОАСТЪРЪ ДИРЪПЪТЪ ЧЪНИЖ ши МОШІЕ. W ФЛАЧЕ ДЕ ВІЕ. АА ТЪРЪС АА КОТНАРІО ПЪДЪААЪА МЪНДРЪЪ. ПЪТРЕ ВІА АЪН ИЪАН ПОТРОПОПЪА АРМЕНЕСКЪ ДНО ЧУС. ши ПЪ-

тре вѣла аши **МАРКО** **АРМАНСА** дин сс. каре флаче де вѣе нѣс фост ноаж мошѣ дела мошѣи ноцрѣ ши дела пѣринциѣи ноцрѣ. ачаста в ам взидѣт нон пѣринтелеши **МАКАРІС** егсменса. дела свзнта монастыре дела **ГОЛЬС** де тзргс де **АШИ**. дрептс чинзжчи де лен ежтсци ши нѣс дат пѣринтеле егсменса **МАКАРІС** тоци ачеша бани. н. де лен ежтсци днтрс мжнсае ноастре денантк потропосасі **Иван** чеа арменескс де **Свчавз** ши фечорса сзс попа **СИМИОН** ши **ВЪРСТЪ** чинереле **КНРИЛІ** ши **ЛЪКА** **АРМАН**. ши **ТЪДОРИ** негсцѣторюа ши **ДЯВИД** негсцѣторюа. ши **МИХЪЛІ** негсцѣтор ши денантк а мсаці негсцѣторі ши маміні еснѣ. ка сѣи хѣ де акмс днаинте егсменсасі днтрѣпѣж шчинж ши кмппѣржтсрз дн вѣчи ши пентрс крединца ноі ам искзлит. ши дсминѣлвр ачешин негсцѣторі кс тоциѣи ас искзлит ши ес **АНТОН** ам скрнс. с ІАС лѣт згрон дек ани. (urmăză duo puneri de degetū, și uă adevărire în limba armenescă).

No. 202.

Iasiu, 1680, februaru 10, hărtu.

Iane cântărețulu ȳea in schimhū dela Constantinū Ciutea nesce case in ulița russescă.

(Archiva Statului)

† **ИДЕКЗ** ес **АНС** павецѣла скрѣс ши мзртсрѣсцск кс ачест адеврѣат запис аа мѣсѣ прексм ам скимбат де еснз воа ма кс **КОСТЯНТИН ЧЮТА** де нам дат цюмзтате дин тот локса мѣсчеам пинтре **Пзлаадѣ** ши пинтре локса дофторѣлси парте деспре **ХАНДОКІ**. ши нам дат ши. н. де леі бани. ши **КОСТЯНТИН ЧЮТА** мѣс дат цюмзтате де лок че аре дсминѣлси дн санца рскасскз пелангз локса мѣс дѣспре свѣтїи **Нексалаі** ши мѣс фжкст **КОСТЯНТИН ЧЮТА** ши запис дела мзна асі деч акмс ши кс **ІОНЯШКО** чинереле **ЧЮТИ** не ам днтрнт ши не ам ашзгат тот пре ачастз токмааз сз цѣ дсминѣлси локса дела мѣне кареле скрѣе маі ссс ши ес сз цю локса ачеста пре лангз локса мѣс цюмзтате де локса **ЧЮТІ** чеі дѣспре фемеа асі **АНТИМІА**. ши ес нам фост апсѣкат а фаче запис ка сз хѣ де крединцз ла мзна асі **ІОНЯШКО** ша цюпжнѣсн асі а **МАРІИ** фатѣі асі **КОСТЯНТИН ЧЮТИ** ши ачест запис лам фжкст денантк дсминѣлсе асі **АНДРЪІ** **МИХЪЛЪЦ** срикѣрѣа

ші денантк **ЛЪПЪЛЪІ** **ЗІМЪ** ши денантк асі **ВАСИЛІС** **ІЪЛКЪ** ворникса де поартз ши денантк асі **ДЯНОЛЪКЪ** срикѣрѣа ши денантк асі **ГЪРДЪКЪ** срикѣрѣа ши ес **АНДРЪІ** **МОЦОК** дѣмакс ам скрнс etc. с ІАС лѣт згрон феврї. (Iscălliturele).

Documente inedite in limbe străine.

No. 203.

(Suceva), 1407, genariu 7, pergamenă.

Iosef, mitropolitulū Moldovei și părintele spiritualē alū lui Alessandru vodă cellū Bunū, însărcinēză pe boierulū domnescū Petru Ureclēa de a intruui duo monastiri alle mitropoliei, cea dela Nēmțū cu cea de la Bistrița, cu tōte averile lōrū miscătōrie și nemiscătōrie, cārți, moșie, etc., dănuite in mare parte decătre Petru vodă Mșatū, sub singura administrațiune a egumenu-luī nemțēnū Domentianū și a urmașuluī ce și-lū va numi ellū-insuși.

(Acestū prețiosū documentū de la cellū de'ntoiū mitropolitū moldovenescū, cunoscutū până acum, se află in Archiva Statuluī).

† **Свѣтѣиши** митрополит кур **Іуеифз** молдовлахїнскыи. **Благонзволєніємъ** **Кожїемъ**. и того прѣчнстѣла матере. и того честнаго възнесенїа. монастырз владычствами еже вт **Нѣмца**. **Благоронзволи** владычствоми такожед и сз сыномз владычствами **Іумз Ялєандром**. **воеводж**. **господиномз** земли молдавской. и **дадохом** тоижи монастыр прѣжеречєнныи попс кур **Доментїанс**. такожед и монастырз оуспенїа прѣчнстѣлж богородицж иже на **Быстрици**. како да сѣт тїези монастыре нераздѣчени единз вт дрѣгаго. понеже сѣт вѣа владычствами и тамо пѣщамъ **Колѣрина** **воеводж**. **жспана Петра Оурѣ** каѣ да прѣдаст вѣсе еликоса **вѣрѣтаетз** вз тѣхзи прѣдечєннѣх монастырѣх. вз рѣках попа кур **Доментїана**. или **книгы**. или **свиты**. или **сзжды**. вѣсе вт велика даже до мала. и пакы **надворз** еже са **вѣрѣтаетз**. **дѣѣ** **сеаѣ** монастырѣтѣ. на оусти **Нѣмца**. **едино** вт **едино** странж **Нѣмца** а дрѣго вт дрѣгж странж еже их ест **далз** **свѣтопочившии** **господинъ Іу** **Петрж** **воевода**. и **дѣѣ** **водѣнници**. и. в. **логзи**. **едино** цю ест **далз** **Петрж** **воевода**. а дрѣго ест **кѣпило** владычствоми. и **вѣца** **монастыржскыа**. и **волшве**. и **кони** и **пчелы**. и **вѣсе** или **мало** или **велико**. вз рѣках попс кур **Доментїанс**. да **сзхранит** и да **имат** **попечєніє** в них до **живота** **своего**. по **шшестѣи** же его **кз** **богс**. такожед **егоже** **хощет** **внз** **назnamenати** вт **братєн**. **своих** да **бѣдет** и **томс** **непоколѣбимо**. до

живота владычствами. по шестейже владычствами еже кз богъ. кого богъ изберетъ быти митрополитъ. на прѣстоли владычствами. или пакы по животѣ сына владычствами Іу Александрѣ воеводѣ. которы бѣдетъ господарь. или нѣкто въ свѣтници тѣхъ. и разоритъ сие писаніе. а не стержитъ. да мѣсждитъ богъ. и прѣчистаа его мати. и да естъ проклатъ въ тѣхъ боноснодихъ штець. и да иматъ счастье съ Іоудож. и списажеса сие вѣтъ ѡцеи мѣснца генаріа 3 день азъ же Грздъ писахъ: †

† *Pre-sântulă mitropolită kyr Iosefă allă Moldo-româniei, cu bună-voința lui D-deu și a pre-curatei Maicei Domnului, și a cinstitei Innălțării, amă bine-voită vlădicia mea și cu fiulă vlădiciei melle Ionă Alessandru-vodă, stăpănulă țerrei Moldovei, și amă dată monastirii vlădiciei melle dela Némțu, unde este popa kyr Domentiană, ca ea să fie în nedespărțită unire cu monastirea Adormirii Maicei Domnului dela Bistrița, fiindă ambele aceste monastiri totă alle vlădiciei melle; și deci amă incuviințată boierului stăpănulă voevodă, jupănulă Petru Ureclea, ca d-lui să predea toate lucrurile din acelle mai susă disse monastiri în mânele popei kyr Domentiană, fie cărți, fie odějdie, fie vase, totă dela mare pôně la mică; și încă și celle affară din monăstire, anume duo sate monastirescī la gura Némțului, unulă dincollo și altulă din cęstă parte a Némțului, ambele hărăzite de către sântă-reposatulă stăpănă Ionă Petru-vodă, și duo more, și 2 vîie, unu dată de către Petru-vodă, ęră alta cumperată de către vlădicia mea, și oiele monastirescī, și boi, și cai, și albine, și toate dela mare pôně la mică, să se dea în mânele popei kyr Domentiană, care să le conserve și să le grijescă pôně la mórtea lui, ęră după trecerea sea către D-deu să-ı urmeze pe cine și-lă va allege urmașă ellă singură, și acella să porțe sarcina pôně la mórtea vlădiciei melle; ęră după mórtea vlădiciei melle pe cine D-deu va allege a fi metropolită pe tronulă vlădiciei melle, și după mórtea fiubă vlădiciei melle Ionă Alessandru-vodă cine va fi domnă, seă vre-unulă*

din consiliarii loră, dacă va strica acęstă scrisore și nu o va întări, atunci să-lă judece D-deu, și pre-curata Lui Maică, și să fie blăstemată de către cei 318 părinți theofori, și să aibe totă uă parte cu Iuda. S'a scrisă acęsta în anulă 6915, genariă 7, de către mine Grădă: †

Ho. 204.

Vasluiu, 1452, februară 24, pergamenă.

Alessandra vodă întăresee monastirii Bistrița lacurile Botnei, scutindu-le de amesteculă ținutașului Tighinii

(Arhiva Statului)

† Милостію божією мы Александръ воевода etc. даемъ и даимъ есми нашъ листъ монастырю нашему въ Бистрици. на то потвержаемъ имъ Ботна. и съ оусими. възерами. како присахаютъ въ Ботна и къ да естъ имъ стгыры хотаръ. и двѣ сьж на Днистріа. гдѣ издавна была. и пасикъ ихъ. тое все вышеписаное да естъ etc. протож. есда. кто есдетъ. въ насъ держати. Теринѣ. ни шны никто да сѣ не оумѣшлетъ оу тыхъ възеры. ни 8 чом. ни мыто оуздати. въ ихъ хотаръ. а ни припасы. а ни нине ницю. але тотъ. приход. вес и припасы. да беретъ сами калбери. а нны никто. а кто сѣ поксцитъ etc. (incheiarea ordinariă). писъ Дѡкраса оу Гасаси вѣтъ ѡцеи феръ ка.

† Cu mila lui D-deu noi Alessandru-vodă etc. amă dată și dămă cartea noastră monastirii noastre dela Bistrița, întărindu-ı posesiunea Botnei cu toate lacurile, ascultătorie de Botna, cu hotarulă loră cellă vechiu, și duo pescerie vechie pe Nistru și cu uă prisecă, cari toate să-ı fie etc.; ęră cine va ține dela noi Tighinea, să nu se amestece în acelle lacuri intru nemica, nici să ıea vamă în hotarulă loră, nici vite pripășite, nici alta nemică; ei totă venitulă și toate pripășiturele să le ıea insiși călugerii, ęră altulă să nu cutede etc. (incheiarea). A scrisă Dobru în Vasluiu, 6960, februară 24.

No. 205.

Némțu, 1453, aprilie 3, pergamenă.

Alessandru vodă hărăzește monastirii Pobrata o casă de Tătari domnesci dela Némțu.

(Archiva Statului. Documentul e scris cu cernăla albastră).

† Милостію кожією мы Ялѣксандръ воевода etc. даді есми. монастырю нашему въ Пократа. идеж ест храм свѣтого Никола. едного въ нашихъ Татаръ въ Нѣмца. на имѣ Банко и сын его Дмитръ. съ члѣдами своими. да ест монастырю etc. (urmăză blăstemul) въра копаръ нашихъ. въра пана Браеричу дворника. — Маноло. — Станчала. — Кости прѣкалака. — Банчана. и въра въсах etc (încheierea cu numele vel-logofetului: Мухана). пис. докраса дѣак наш оу Нѣмцѣ вѣкто ѡуца ап г денъ.

† Cu mila lui D-zeu noi Alessandru-vodă etc. am dat monastirii noastre dela Pobrata, templul S. Nicola, pe unul din Tătarii noștri dela Némțu anume Baico cu fiu-seu Dumitru și cu casele lor, ca să fie monastirii etc. (blăstemul), pe credința boierilor nostri: panul Brăescu (scî: al lui Braia) vornic, p. Manoilo, p. Stanciu, p. Coste purcalab, p. Baiceanu, și toți boierii (încheierea, cu numele vel-logofetului: Mihailu). A scrisu Dobru diazul domnescu, in Némțu, 6961, aprilie 3.

No. 206.

Tergovisee, 1456, aprilie 15, pergamenă.

Vladislav-vodă, fiulul lui Dan-vodă, întărește boierului Mogoșu mai multe proprietăți teritoriale.

(Archiva Statului)

† Милостію кожимъ Іу Владислав etc. сынъ дана великаго воеводе дават etc. жпанъ Могошъ съ сыновимъ и съ дщеремъ etc. села по кме. Корвы въси по Яргиш доле. и Корби вът каменъ въси и вчина вът Мичеши и съ бродове вът воденице. и полъ вът Маларени. понеж сѣт жпанъ Могошъ старе etc. свѣдетеліе сѣт жпанъ Драгомир Оудрице. — Станчюла дворник. — Мухана логофет. — Станъ Негрев. — Коика. . . — Казанъ Сахакъ — Казанъ Крецла. Дмитръ и Стоянъ спатаріи. Пахслѣ вистіар. Балѣ пѣхарник. Врхстѣ столник. Млнѣ комис. Радоула страторник писъ 8 столни вараши Трѣговище. мѣснца априа еі денъ. вѣкт ѡуца.

† Cu mila lui D-zeu Ionu Vladislav-vodă, fiulul marelui Dan-vodă, dămă jupânului Mogoșu cu fiii și fiicele lui satele anume: totu satul Corvi de jos pe Argeșu și totu satul Corbi-de-pétră, și patrimoniul din Micesei cu vaduri de móră, și jumetate-sat Malurenii, cari tóte sunt vechie moșie alle jupânului Mogoșu. Marturii sânt: jupânul Dragomir Udrisce, j. Stanciu vornic, j. Mihailu logofet, j. Stanu al lui Negru, j. Coica . . . j. Cazanu al lui Sahacu, j. Cazanu Crețulu, Dimitru și Stoenu spatarii, Pahulea vistiaru, Balea paharnicu, Crăstea stolnicu, Manea comisul, Radu stratornicu, Serisu in capitala Tergovisee, aprilie 15 annul 6964.

No. 207.

Tergovisee, 1512, septembrie 29, pergamenă.

Basaraba-vodă priimește sub a sea protecțiune monastirea femească dela Corbi-de-pétră, fundată și înzestrată de către călugărița Magdalena

(Archiva Statului)

† Милостію кожією Іу Басараба воевода etc. синъ добраго Басараба воевода. дават etc. ѡспеніе. монастырѣ зовомъго Корби вът камен. егоже въздвиге. жпаница Хамзева. монахія Магдалина. честнѣшимъ сестрамъ и калѣгерницамъ. иже живущимъ. въ свѣтлѣ мѣстѣ томъ и монахין Магдалине. тако да имъ сѣтъ села по имени Корби вът камен. и виноградъ вът Голещин. и Яцигани по имени. зѣмѣ съ дечами и Дшман etc. и Калич etc. и Взлман etc. и Манѣ старе etc. и Фрѣча etc. и Пзнама etc. и Лагар etc. и Мшат etc. понеж имъ сѣтъ старе и правѣ вчине и дѣданіе. монахіе Магдалине. а потомъ пріиде монахія Магдалина предъ господствами тере приложити енъ вишереченни etc. монастырѣ Корби вът камен. пакы потомъ пріиде etc. тере показни сынъ вишереченни монастырѣ господствѣми. аще колиси прилѣчитъ сѣмртѣ монахіе Магдалине. а вишереченна села etc. прѣдалка да нѣст. анъ да сѣтъ свѣтомъ монастырѣ. и монастырѣ да естъ господски (urmăză întăritura și blăstemul) свѣдетеліе жпанъ Барбѣа кралевски — Калотъ великий дворник. — Иванъ логофетъ велики — Харватъ вистіар. Радоула спатар. Дрѣгичъ пѣхарник. Хамза комис. Барбѣа столник. Радоула постелник. и азъ Станъ словѣстроитеа еже въначертѣхъ въ настоли градъ Трѣговищѣ. мѣснца сеп. ко денъ вѣктъ зѣка.

† Cu mila lui D-zeu Ionu **Basarabă**-vodă etc. fiulă bunului **Basaraba-vodă**, dămă *monastirii Adormirii dela Corbiu-de-petra*, fundată de către jupânesea lui **Humza**, călugărița **Magdalena**, pentru pre-onorabilele surori și călugărițe locuitoare în acellă sântă locaș; ca să i fie satulă a-nume **Corbiu-de-Petra**, și viaa dela **Golești**, și Așiganii anume: **Zimba** cu copiii, **Dușmanu** idem, **Calici** id., **Călimanu** id., **Manca** cellu bețrânț id., **Frèceca** id., **Nenaea** id., **Lazaru** id., și **Mușatū** id., fiindu venite și drepte patrimonie și moșie alle călugăriței **Magdalena**, care venise inaintea domniei melle, adăugându-le către supra-șissa monastire dela **Corbiu-de-petra**, și apoi mai venindū ertōși a închinatū domniei melle însăși acea monastire, pentru aceia ca după mōrtea călugăriței **Magdalena** satele de mai sus s'ă nu se vindă, ei să fie totū alle monastirii, monastirea fiindū domnescă; deci etc. (intăritura și blăstemulū). Marturii: jupânulū **Barbu** banū de **Craiova**, j. **Calotă** mare vornicū, j. **Ivanu** mare logofet, j. **Harvatū** vistiarū, **Radū** spatarū, **Drăghieci** p-harnicū, **Hamza** comisū, **Bărbu** stolnicū, **Radū** postelnicū, și eū **Stanū** ziditorulū-de-slove, care amū schitatū în capitala **Tergovisce**, septembrie 29, anulū 7021.

No 208.

Bucurescū, 1577, septembrie 11, pergamenă.

Alessandra-vodă Mircea intăresce împăcarea lui Voilă cu feciorii popei Nanū, cari sa infrățescū în biserică inaintea preuților și a poporutul, cheluinđu e la aldămașū 230 aspri și unū porcū grasū, ertă pentru eliberarea e-izovului 50 aspri.

(Archiva Statului).

† Милостю кожѣю Іу Янзандрѣс etc. дарят etc. бояже wt Topanцs и cz синори etc. учинс s Topanцs. и s Балѣ Тѣтиове деа Даноз синс Гданваек wt Изрѣзтери възк etc. и да се знает ере ест деа Данов една сж wt пазно. занеж w ест покшина Бона. wt Данъ sz за си аспри готв. а по cz-мзртѣ. Данокс Гданваек. s тем. бояже. немши ест енао смирно cz вишречени учине еже ест покшина али wtкзд синори поп Нанов. и съотѣи уни покра-тити и възмачи wсе учине wt Бона. а wt врѣ-ме еж сѣт видѣли сини попс Нанов. прѣвек чисти-те кинге господарни за покренеие czс комате Бон-

ажв. а уни се възвратиш и вставшиес. и еше по-кратинес wt синори докро воли s сѣрта церквс за едном czс Бона. и тогда пак и мад дрѣги вишрече-нс ценю. еше възимаш уни. wt Бона едни кон чрзи голѣм и добра. а wt них подароваш по Бонаж и czс дрѣга фалче. за учинс и wt делове им wt Топ-анцс. и стакминес уни czс Бона. wt пред поповом и възсех карошаном wt ѣршиш. и wt пред добри ме-рѣшиш wt окрѣст им. да ездег etc. и пошиш ест кеатовла Бона еше алдзмашс ас. са. и свиш тазста и за кинг за учинс ас и. (urmăză intăritura) сеж сѣдетеане жшан Івашек вел дворник — Мировслав вел лугфет. и Стан еилт. и Митрѣ вистар. и Гон-цк пех. и Стоика вел постелник. ис Мировслав вел луг. и аз Бадѣ исписа s град Бскреци. мѣшца сеп аї ден. тершпех актум згис:—

† Cu mila lui D-zeu Ionu **Alessandru** vodă etc. dămū lui **Voilă** dela **Toplița** și feciorilorū sei moșiă în **Toplița** și în **Vallea lui Tetea** totă partea lui **Danū** fiulū **Gulioci** din **Bărbătesci**, anume *uă funiă de munte, ce o cumperase Voilă dela Danū dreptū 250 aspri gata*; ertă după mōrtea lui **Danū** allū **Gulioci**, **Voilă** nu se putea liniști cu acea cumpăratură, încercându-se a i-o lua și a apuca fiū popei **Nanū**; cari inșe vedēndū mai în urmă primulū onorabile crisovū allū domniei melle asupra justei cumpărature a lui **Voilă**, s'au lăssatū de pretensiunile lorū, ba încă *de bună voea lorū s'au infrățitū cu Voilă în sânta beserică, făcēndu-se totū una*; și atunci, punēndū la uă parte plata primitivă, **Voilă** le mai dede unū callū negru mare și bunū, ertă ei îi mai dederă lui moșiă uă falce din părțile lorū din **Toplița**; care toc-melă s'a făcutū inaintea popilorū și a tutu-rorū orășenilorū din **Argeșū** și inaintea bunilorū megieși impregiurași ai lorū, deci să fie etc. și a mai cheltuitū atunci **Voilă** aldă-mașū 230 aspri și unū porcū grasū, ertă pen-tru crisovulū de moșiă a datū 50 aspri; deci etc. (intăritura) Marturii: jupânulū **Ivașco** vel-vornicū, j. **Miroslavū** vel-logofetū, **Stanū** spatarū, **Mitrea** visliarū, **Gonțea** p-harnicū, **Stoica** vel-postelnicū, *essecutorulū Miroslavū* vel-logofetū; ertă eū **Badea** amū scrisū în

oraşul **Bucurescii**, septembrie 11, anulă curgătoră 7086.

No. 209.

Țuțora, 1583, septembrie 11, hărtiă.

Petru-vodă cellă Schiopă întărește monastirii Galata daniele familiei Varticu.

(Arhiva Statului)

† Петръ воевода etc. вже прѣдшѣ etc. Юрашко Бартик синъ Бартика гетман по его доброй etc. дал etc. едно село на имѣ Младинцин съ став и съ млинъ с волості хотинскомъ. та дал того села etc. монастырѣ Галатѣ. въ за дѣше брата своего споконнаго Юрашко Бартик и въ за дѣшъ дочки его Ангелины споконна. еже ест тамо погребана с свѣтаа монастыр. и пакы дал etc. четири славши Цигани. именем Юра съ женою и съ дѣтми. и Оне Шона etc. и Данъ etc. Шефан съ женою и съ дѣтма сестромъ синове Ксколовн etc. (incheierea și blăstemul). оис оу Цоцора вѣкт изъв сен аї (pecete, și iscălitura domnescă:) Петръ воевода. (Cu mâna uricarului:) † Фефан митрополит и велнци колѣри съ. † Дмитръ.

† Petru vodă etc. etă că venindă Iurascu Varticu, fiulă hatmanului Varticu, de bună voiă a sea a dată satulă a-nume Malitinții cu eză și cu uă mără in județulă Hotinului, monastirii Galatia, pentru sufletulă reposatului seŭ frate Ionascu Varticu, și aliă fiicei lui, reposatei Angelina, ingropată in acea sântă monastire; și a mai dată patru sălaşe de Țigani anume: Iura cu femeea și copiii, One Șopa idem, Danău idem și Stefanău cu femeea și duo surori, copiii lui Cucolă etc. (incheiere și blăstemul). S'a scrisă in Țuțora, 7092 septembrie 11. (pecete, și iscălitura domnescă:) Petru vodă. (Cu mâna uricarului:) † Teofan mitropolitulă și boierulă cei mari aŭ învețat. † Dumitru. (*)

No. 210.

Fără loc, 1608, noembrie 1, hărtiă.

Constantină-vodă Movilă rennoește merticulă annuale allă monastirii Pobrata.

(Arhiva Statului)

(*) Acestă documentă se completează, in privința genealogiei familiei Varticu, prin ună altă, totă dela Petru-vodă, Iași, 1586, maiă 7, in care Vasilca, văduvală Iurascu Varticu, și copiii seŭ Lupu, Gavrila și Anessia reseumperă dela călugări satulă Malitinții.

† Вѣсто изъзі мѣснца ноеври а катастихъ за празник. что дает господинъ Іw Константин Могилă воевода. свѣтѣи монастыри. побератскои. идиж ест храмъ свѣтого ерларха и чудотворца Нексала.

† в колодѣ жита.

† в колодѣ сала.

† а вѣчка за вин.

† а полубокъ за медъ присни.

† з талере на потрѣбах.

(Iscălită:) Константин воевода. (Pecete).

† In anulă 7117 noembrie 1 catastibulă praznicului, ce dă stăpânulă Ionă Constantină Movilă vodă sântei monastirii dela Pobrata, templulă st. ierarcă și minune-făcetură Nicolăi:

† 2 colode de grău;

† 2 colode de orđă;

† 1 bute de vină;

† 1 polobocă de miere curată;

† 7 taleri de cheltivală.

(Iscălită:) Constantină vodă. (Pecete).

No. 211.

Iași, 1623, iuniă 25, hărtiă.

Stefanău-vodă Tomșa poruncesece starostiloră dela Putna și vătaviloră de hânsari de a lăssa in pace morele monastirii Tazlău.

(Arhiva Statului)

† Іw Стефан Томшѣ воевода etc. пишемъ господствомъ сасгамъ нашѣмъ старостемъ въ Пстна и вѣтагомъ за хънсари и прочѣмъ сасгамъ нашимъ. коанци ходитъ съ сасжеюю господствани по того вѣвет. да имаете оставитъ вѣлма бмирно нѣкихъ млинѣ свѣтѣи монастыри глаголема Тазлăа. и комат что вни нмаи тамъ до тахъ млинѣ. въ ничтожъ да не имаете влăсват. а ни възиматъ что въ тахъ млинѣ. нзъ да вѣдетъ etc. с Іасъ вѣ израа юнъ ке. † Власіе.

† Ionă Stefanău Tomșa vodă etc. scrimă domnia mea către slugele năstre starostii dela Putna și vătavii de hânsari și alte sluge alle năstre, căte âmbă prin acellă județă cu slujbele domniciei melle; ca să aveți a lăssa de totă in pace ôre-cară more alle sântei monastirii numite Tazlăulă, și altă avere cătă se attinge de acelle more, intru nemică să nu le superați și nemică să nu luați, ei să fie in pace etc. Iași, 7131, iuniă 25. † Vlasii.